

İTU-TV Deneyimi ve Türkiye’de Ulusal Televizyon Yayınlarını Bekleme Süreci*

ITU-TV Experience and Waiting for National Television Broadcasts in Turkey

Canan Dural Tasouji, Arş. Gör. Dr., Mersin Üniversitesi İletişim Fakültesi, E-posta:cananduraltasouji@gmail.com

<https://doi.org/10.47998/ikad.1057269>

Anahtar Kelimeler:

İTU-TV,
Yeniliklerin
Benimsenmesi,
Televizyon Tarihi,
Türkiye.

Öz

Bu çalışma, Everett M. Rogers’ın “Yeniliklerin Yayılması” teorisinden hareketle Türkiye’de ulusal televizyon yayınlarının bekleme sürecinde deneme yayınları olarak adlandırılan ve İstanbul Teknik Üniversitesi Televizyonu (İTU-TV) deneyimini konu almakta, ayrıca çalışmada televizyonun sosyo-kültürel tarih anlatısı oluşturulmaya çalışılmaktadır. Çalışma kapsamında televizyon, gündelik hayata ve toplumsal sisteme eklenen sosyal ve kültürel bir araç, bir yenilik ve teknoloji olarak görülmekte; bireylerin ulusal televizyon yayınlarını izlemesine odaklanılarak, bu aracı nasıl deneyimledikleri ile toplumsal gelişim sürecine televizyonun nasıl dâhil olduğuna dair bir anlatı kurulmaktadır. Çalışmada yeni bir teknolojik araç olarak televizyon ve televizyon yayınlarının beklenmesi, kendinden önceki teknolojilerin deneyimlenmesi ile birlikte düşünülmüş ve televizyon izleyicisi olmayı bekleme süreci adapte olduğu toplumsal gelişim süreci içerisinde anlaşılmasına çalışılmıştır. Araştırma Türkiye’de televizyonu deneyimleyen kişilerle derinlemesine görüşmelerin yapıldığı saha çalışmasından oluşmakta ve toplanan veriler televizyona ilişkin kişisel hatıralar, dönemin toplumsal, siyasi ve ekonomik olayları ışığında değerlendirilerek, yine dönemin gazete ve dergilerinde televizyon yayınlarının başlamasını konu eden haberler, karikatürler ve yazılarla harmanlanarak kullanılmıştır. Çalışma sonucunda elde edilen verilerle, Türkiye’de televizyon teknolojisinin beklendiği yıllarda deneme yayınları yapan İTU-TV deneyiminin benimsenme süreci ve sosyal bir deneyim olarak Türkiye’de televizyonun kültürel tarih anlatısı oluşturulmak amaçlanmaktadır.

Keywords:

ITU-TV,
Diffusion of
Innovations,
Television
Broadcasting,
Turkey.

Abstract

Based on Everett M. Rogers’ theory of “Diffusion of Innovations”, this study focuses on the experience of Istanbul Technical University Television (ITU-TV), which is called trial broadcasts in the period when national television broadcasts are expected in Turkey, and tries to create a socio-cultural history narrative of television. Within the scope of the study, waiting for television and television broadcasts as a new technological tool was considered together with the experience of previous technologies, and the process of waiting to be a television audience. Within the scope of the study, television is evaluated as a social and cultural tool, and innovation and technology fixed in on everyday life and social system in Turkey and focusing on audiences watching national television broadcasts, a narrative has been established about how individuals experience this tool and how television involved in the social development process of Turkey. The study consists of fieldwork in which in-depth interviews were made with people who experienced television in Turkey. The personal memories of the television collected were evaluated in the light of the social, political and economic events of the period and used by blending them with the news, cartoons and articles about the beginning of television broadcasts in the newspapers and magazines of the period. The data obtained as a result of the study, the adoption process of the İTU-TV experience, which made trial broadcasts in the years when television technology was expected in Turkey, and it is aimed to create the cultural history narrative of television in Turkey as a social experience.

*Bu makalede kullanılan veriler Aralık 2015’te Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Radyo, Televizyon ve Sinema Anabilim Dalı’nda sunulan “Türkiye’de Televizyonun İlk Yıllarına İlişkin Sosyo-kültürel Bir İnceleme” başlıklı doktora tez çalışmasına dayanmaktadır.

Giriş

1950’li yıllar Türkiye siyasetinde çok partili dönemin deneyimlendiği dönem olarak bilinmektedir. 1946 seçimlerinde Demokrat Parti Türkiye’de muhalefet partisi olmuş ve siyasette yerini almıştır (Tuğrul, 1975, s. 99). İkinci Dünya Savaşı’nın ardından etkileri küresel çapta hissedilen Soğuk Savaş’tan Türkiye’de nasibini almış; gerek dünya siyasetinin değişmesi, gerekse ülke içindeki ekonomik sıkıntılar siyasette de modernleşmeyi zorunlu kılmıştır. Böylelikle Türkiye çok partili hayata geçmiştir (Güngör, 2017, s. 95). Türkiye siyasetindeki dönüşümün beraberinde toplumsal değişimi de getirdiği 1950’li yıllarda kentleşmeye önem verilmiş, bunun yanında tarımsal üretim hız kazanmıştır (Kahraman, 2015). Türkiye’de iç göçün yaşanması ile kent köy ile tanışmış ve gerek siyasi, gerek toplumsal yaşanan tüm yenilikler dönemin popüler kültür ürünlerinde sinemadan edebiyata konu edilmiştir (Bengi, 2021). Türkiye’de içerde modernleşme sürecinin toplumun her alanında hissedildiği 50’li yıllar, aynı zamanda dış politikanın da dışarda yabancı ülkelerle iyi ilişkiler kuramı gerektirdiği döneme işaret etmektedir (Kahraman, 2015).

Teknolojik gelişmelerin de modernleşme süreci ile aynı hızla seyrettiği 1952 yılı Türkiye için televizyonla buluşmaya da sahne olmuştur. Radyolu günler dünyada ortaya çıkısından yedi yıl sonra Türkiye’de başlamış ve Sirkeci Büyük Postane’den 6 Mayıs 1927’de İstanbul Radyosu yayınları başlamıştır. Bu tarihten önce radyo deneme yayınları ise 19 Mart 1923 tarihinde Çapa Öğretmen Okulu’nda “Telsiz telefon tecrübeleri” adıyla yapılmış ve yayınlar İstanbul Üniversitesi’nde toplanan dinleyiciler tarafından heyecanla dinlenmiştir (Gürçay, 2019). Radyonun dünyadaki seyrini Türkiye’nin de çok geçmeden takip etmesi televizyon teknolojisi için aynı hızla seyretmemiştir. Radyo deneme yayınlarını halka duyuran Teknik Üniversitesi Televizyonu (İTU-TV) deneme yayınlarını da üstlenmiş, 9 Temmuz 1952 yılında İstanbul’da Teknik Üniversite Taşkışla Yerleşkesinde televizyon yayınları başlamıştır. Yayınlar, yerleşkede ve dükkân vitrinlerine yerleştirilen televizyon ekranlarından izlenmiştir. Radyolarda Zeki Müren’in sesinin yankılandığı 1950’ler, radyo teknolojisinin ardından merakla beklenen televizyon yayınları için başlangıç işaret etmektedir.

Kavramsal Arka Plan: Everett M. Rogers “Yeniliklerin Yayılması”

Dünyayla eş zamanlı olarak radyo dinlemeye başlanan Türkiye’de sesiyle evleri dolduran bu cihazın ötesindeki teknolojinin, Amerika’da BBC’nin 1929 yılında ve İngiltere’de ise 1936 yılında televizyon yayınlarına başlaması ile merakla beklenmiştir. Çalışma kapsamında televizyon teknolojisinin Türkiye’de beklenişi ve bu bekleyiş sırasında Türkiye’de ilk kez 9 Temmuz 1952 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi televizyonu tarafından gerçekleştirilen İTU-TV yayınları, Everett M. Rogers’ın “Teknolojinin Yayılması” teorisi çerçevesinde anlaşılmaya çalışılmıştır. Everett Rogers, “Diffusion of Innovations” (2003) ve Communication of Innovations (1971) adlı çalışmalarında, teknolojinin toplumlara veya kültürlerle dâhil edilmesi sürecini anlamaya çalışır. Bu süreç yeniliklerin yayılması olarak tanımlanır ve yeni fikirlerin,

teknolojinin toplum içerisinde kültürel öğeleri dikkate alarak nasıl ve ne oranda yayıldığını açıklamaktadır (Scott, 1989, s. 67-68). Rogers (2003) yeni fikirlerin ve teknolojinin nasıl, neden ve hangi oranda dağıldığını açıkladığı “Yeniliklerin Yayılması” (Diffusion of Innovations) teorisinde yayılmaya, bir yeniliğin belirli bir zaman süresince bir toplumsal sistemin katılımcıları arasında iletilmesine değinmektedir. Pek çok alana uyarlanmış olan fakat en çok etkisini teknolojinin benimsenmesi ve kullanımının açıklanmasında gösteren teoride, sosyal sistem içerisinde gerçekleşen teknolojik yayılmanın beş aşamasından bahseden Rogers, bu aşamaları; yenilikten haberdar olma, yeniliğe ilgi duyma, yeniliği değerlendirme, yeniliği deneme ve yeniliğin var olan toplumsal düzene adaptasyonu şeklinde açıklamıştır (Ronghuai Huang, 2019, s. 231-241). Rogers’ın iletişim modeli dört temel öğeyi barındırır. Bunlar; yeniliğin kendisi, iletişimin yayılması için kullanılan araç, yayılma sırasında geçen süre ve iletişimin içinde gerçekleştiği toplumsal sistemdir (Rogers & Shoemaker, 1971, s. 36). Yayılma sosyal sistemde yeni fikirlerin adaptasyonu ya da reddedilmesi şeklinde gerçekleşir (Rogers & Shoemaker, 1971, s. 13). Rogers, yeni olanı benimsemenin; fikir, teknoloji vb. ana unsurları olan bir süreç olarak görmüştür. Rogers’ın yaklaşımında inovasyon ve sosyal kalkınma arasındaki ilişkinin açıklanmasında öncelikle sistematik bir süreç olarak toplumda teknolojinin yaygın kullanımı ele alınmaktadır (Rogers & Shoemaker, 1971, s. 330-331). İnovasyonun toplum içinde kullanımını ve yayılmasını bir süreç olarak görüp bu sürecin sonucu olarak yeniliğin benimsenmesinin önemine dikkat çeken Rogers’ın (Rogers E. M., 1971), yeniliğin kendisinin teknolojinin benimsenmesindeki rolüne yaptığı vurgu, kitle iletişim araçlarının toplumun bireyleri tarafından yeni bir teknoloji olarak benimsenmesinin yanı sıra, aracın kendisinin yenilikleri duyurmada etkili olduğunun da dikkate alınmasını açıklamaktadır. Bir birey ya da toplumsal sistem içerisinde “eski” olana göre “yeni” olarak görülen fikir, araç ya da faaliyetin yenilik olarak adlandırılabilmesine değinen Rogers (Rogers E. M., 1995, s. 12) (Rogers & Singhal, 2019, s. 11), yeniliklerin yayılması konusunda, yeni teknolojinin popülasyona yayılması sırasında var olan uygulamalarla karşılaştırıldığına dikkat çekmekte ve “bir yenilik, değiştirilen önceki kullanım biçiminden daha iyi bir fikir olarak kabul edilir” demektedir (Easley & Kleinberg, 2010, s. 499). Rogers’a göre toplumsal sürece dâhil olan yeniliğin yayılma sürecinde beş özellik dikkat çekilmektedir. Bunlar; görece avantaj (high relative advantage), denenebilirlik (trialability), gözlenebilirlik (observability), uygunluk (compatibility) ve karmaşıklık (low complexity). Görece avantaj; yeniliğin, kendisini önceleyen fikir ya da teknolojiye göre avantajlarının değerlendirilmesini, uygunluk; yeniliğin toplumsal sisteme, toplumdaki bireylerin de yeniliğe uyum sağlama sürecini, karmaşıklık; toplumda bireylerin, yeniliğin karmaşıklık düzeyini algılaması ve bununla mücadele edebilme yeteneğini, denenebilirlik; yeniliğin adapte edildiği toplumsal sistemde denenebilme olanağını ifade etmektedir (Rogers E. M., Diffusion of preventive innovations, 2002, s. 990) (Rogers E. M., 1983, s. 211-232). Özetle; özellikle bir yeniliğin başarısı, insanların anlaması ve uygulaması

için o yeniliğin ne kadar karmaşık (complexity) olduğuna da bağlıdır. Bunun yanında yeniliğin başkalarının onu kullandığının farkına varabilmeleri için gözlemlenebilirliği (observability) ve denenebilirliği (trialability) önemlidir. Böylece insanlar bunu kademeli olarak benimseyerek risklerini azaltabilir ve belki de en önemlisi, teknolojinin dâhil olduğu olan sosyal sistemle genel uyumluluğudur (Easley & Kleinberg, 2010, s. 499) Türkiye’de ilk radyo yayıncılığı dünyayla, ajanslarla, çocuklarla, eğitimle, edebiyat temalı programlarla bağ kurarak gramofonların yerini almış, müzik dinlemenin ötesinde televizyonda resimli radyo inovasyonu ile görece avantajlı olmuştur. Aynı doğrultuda İTUTV yayınları, TRT Ankara Televizyonu’nun ulusal televizyon yayınlarına başlaması öncesinde dünyadaki televizyon teknolojisinin farkında olan Türkiye’deki izleyiciler için radyoya göre görece karmaşık olan bu yeniliği gözleme ve deneme fırsatı sunmuştur. Rogers’ın, “inovasyonun gözlemlenebilir, yani kullanımı başkaları tarafından görülebilir” özelliği, kitle iletişim araçlarının yeni bir teknoloji olarak evlere girişini de açıklamaktadır (Easley & Kleinberg, 2010, s. 499). Evlerde kullanılmaya başlanan diğer öncü teknolojiler gibi, radyo ve televizyon da bu makinelerle başkalarının evlerinde karşılaştıkları ve gözleme hatta deneme fırsatı bulan bireylerin kendi evlerine satın almaları ile teknoloji yaygınlaştırılmıştır. “Yeniliklerin Yayılması” teorisi, “kişiler ürünlerin kullanım sonuçlarını görürlerse bu ürünleri benimsemeleri daha kolay olacaktır” vurgusuyla, komşusunun/arkadaşının evinde gördükleri cihazları satın almaya meyilli bireylerin teknolojiyi benimseme pratiklerini açıklamaktadır. Türkiye’de televizyon izleyici olma deneyimini konu alan Vizotele (Erdoğan & Sorak, 2001) filminde yer alan replikte, Zeki Müren’in sesini radyodan dinleyen dinleyicilerin, televizyon teknolojisi ile sese görüntünün de eşlik edeceğini öğrendiklerinde kendilerine karmaşık gelen teknolojiyi “Zeki Müren de bizi görececek mi?” sorusuyla anlamaya çalışmışları bu durumu açıklamaktadır.

Yöntem

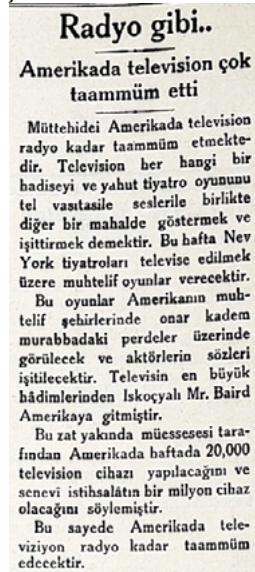
Bu çalışma, Türkiye’de televizyon yayınlarının beklenmesi sürecinde deneme yayınlarını gerçekleştiren İTU-TV’nin, izleyicilerin televizyon hatıralarındaki yerine vurgu yaparak, Türkiye’de televizyon teknolojisinin benimsenmesi sürecindeki Vizotele önemine odaklanmaktadır. Çalışma kapsamında Türkiye’deki izleyicilerin televizyon hatıralarına ulaşmak için bireylerle yapılan görüşmeler, antropolojik temelli nitel bir araştırma yöntemi olan etnografik yöntem tekniklerinden biri olan; “yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşme” tekniğini kullanarak gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerden elde edilen veriler, İTU-TV’nin televizyon yayınlarını deneyimleyen bireylerin televizyonla ilgili kişisel hatıraları, dönemin sosyal, politik ve ekonomik durumları göz önünde bulundurularak değerlendirilmiş ve İTU-TV yayınlarının Türkiye’de televizyonun beklediği günlerde izleyicilere teknoloji ile yaşattığı deneyime ışık tutulmaya çalışılmıştır. Bu çalışmada, alan araştırması iki aşamadan oluşmaktadır: İlk aşama ön saha araştırmasından oluşmuş ve araştırmanın bu kısmında yapılan görüşmelerde sorular izleyicilerin televizyon ile karşılaşma anlarını, ilk televizyon izleme pratiklerini ve televizyonu gündelik hayatlarına nasıl dâhil ettiklerine dair deneyimlerini hatırlamaları ile bu deneyimlerine dair hatıralarını ortaya çıkarmaya yönelik hazırlanmıştır. Araştırmanın

ön saha çalışması; 2013 yılı Aralık ve Ocak aylarında yapılan altı yarı-yapılandırılmış derinlemesine görüşmeden ve ikinci aşaması ise; 2014 yılı Temmuz - Kasım ayları arasında toplamda beş aylık bir süre içerisinde yapılan görüşmelerden oluşmaktadır. Çalışma kapsamında görüşme yapılacak katılımcılar, Türkiye’de radyo dinleyicisi olan ve televizyon teknolojisinin beklendiği günleri deneyimleyen bireyler arasından amaçlı örneklem yoluyla belirlenmiştir. Görüşmelerde elde edilen televizyon hatıraları, dönemin gazete ve dergilerinde televizyon yayıncılığının beklenmesi ve İTU-TV yayınlarının başlangıcı ile ilgili haberler, karikatürler ve makalelerle de birlikte değerlendirilmiştir. Saha çalışması ve arşiv taraması sonucunda elde edilen bulgular Rogers’ın “Yeniliklerin Yayılması” yeniliğin yayılımı teorisi çerçevesinde değerlendirilmiştir.

Analiz ve Bulgular: Türkiye’de İTU-TV Deneyimi

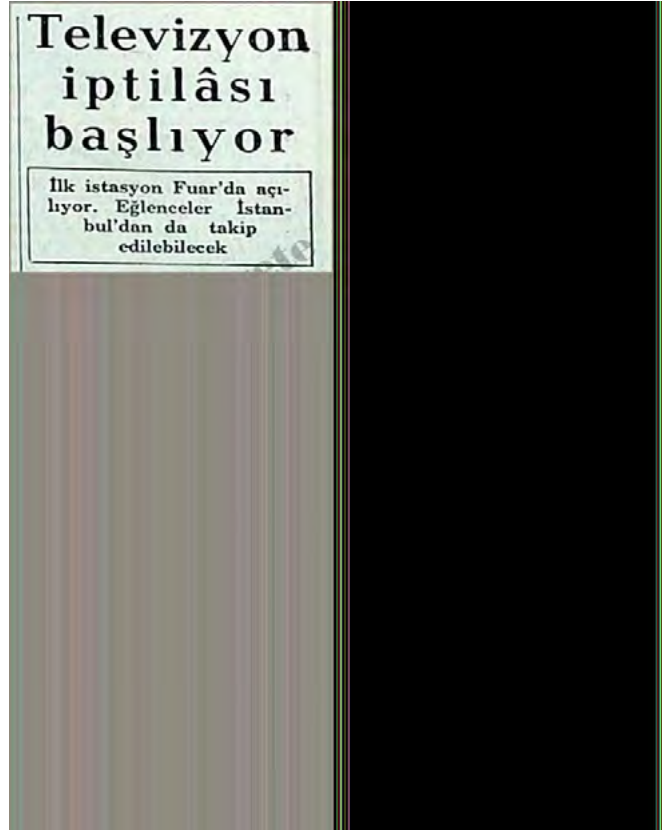
31 Ocak 1968 günü, Türkiye’de televizyon yayınlarının başladığı tarih olarak, televizyonun resmi tarihini yazan belgelerde kayda geçirilmiş olsa da, TRT Ankara Televizyonu’nun yayına başlamasından çok daha önce İstanbul Teknik Üniversitesi’nde ilk televizyon yayını yapılmıştır. İstanbul’da var olan televizyon vericisi sayısının onu geçmediği ve bunlardan dördünün İstanbul Teknik Üniversitesi’nde olduğu 9 Temmuz 1952 tarihinde, Teknik Üniversite’nin Taşkışla yerleşkesinden ilk yayının yapılmıştır. Böylelikle Türkiye’nin gündelik hayatına, 6 Mayıs 1927’de Sirkeci’deki Büyük Postane binasının bodrum katında yapılan yayın ile İstanbul Radyosu’nun tanışmasının ardından geçen 25 sene sonrasında yeni bir kitle iletişim aracı dahil olmuştur. Televizyon Türkiye için yeni bir kitle iletişim aracı olsa da, bekleyişi uzun yıllardır devam etmiş ve radyo dinleyicileri, yıllardır dinledikleri seslere görüntünün de eşlik etmesini merakla beklemişlerdir. Radyo yayınlarının başlamasının ardından Türkiye’de televizyona dair olan meraklı bekleyiş, en iyi şekilde basında yer bulduğu haliyle tasvir edilebilmektedir (Bengi, 2021: parag.2).

Görsel 1. Radyo yayınlarının başlamasının ardından Türkiye’de televizyonun beklenmesi

Kaynak: 22 Ekim 1931, Akşam

Görsel 2. Türkiye’de televizyona dair olan meraklı bekleyiş

Kaynak: 8 Mayıs 1935, Akşam

Türkiye’de bir cihaz olarak televizyonun adının anılması, 1930’lı yıllara rastlamaktadır. Almanya, İngiltere ve Amerika’da televizyonun deneme yayınlarına başladığı bu dönemde, Türkiye’de televizyonun gelişimini uzaktan izlemeye devam etmiştir. Radyo ve sinemanın dünya ile neredeyse paralel zamanlarda gelişim gösterdiği Türkiye’de, televizyon yayınlarının başlaması ve yaygınlaşması zaman almış, yurt dışında televizyon yayınlarının başlaması, yurtdışında yaşanan teknik gelişmeler ve televizyonun bireylerin gündelik hayatına girdiğine dair haberler yazılı basından ilgiyle ve merakla izlenmiştir. Dünyada televizyon yayınlarının yaygınlaştığı bu dönemde Türkiye’de de televizyona yönelik ilgi uyanmaya başlamıştır (İlaslan, 2014, s. 160).

Görsel 3. Türkiye’de televizyonla ilgili ilk gelişme

Kaynak: Hürriyet, 1 Haziran 1955

1930’ların sonunda Türkiye’de televizyonla ilgili ilk gelişme yazılı basında yer almış ve 1937 yılının Ağustos ayında 9. Yerli Mallar Sergisi’nde bir televizyon sisteminin tanıtımının olacağı haberi yapılmıştır (Yerli Mallar Sergisi, 1937, s. 2). Türkiye’de televizyon yayınlarının temellerinin atılması ise, İstanbul Teknik Üniversitesi Yüksek Frekans Kürsüsü Şefi Prof. Mustafa Santur’ un 1938’de yurtdışı gezisinde televizyonu görüp Türkiye’ye getirme girişimini başlatması ile mümkün olmuştur. 1942 yılında televizyon yayınları yurtdışında deneyimleyen gazeteci ekibinde yer alan Abidin Daver, gezi anılarında televizyondan şöyle bahseder:

“Atlanta istasyonunda tren beklerken sıkılmadık. Çünkü bu istasyonda garp fen ve tekniğinin en güzel ve en yeni icatlarından biri olan televizyonu seyrederek vakit geçirdik. Televizyona, radyo ile sinemanın izdivacından hasıl olan bir harikadır denebilir. Televizyon sesleri ve resimleri şimdilik 80 kilometre kadar uzağa naklederek aksettiren bir icattır... bu işle uğraşan mühendisler, televizyonun sinema ve radyonun en büyük rakibi olduğunu, ilerde herkesin şimdi radyo aldığı gibi bir de televizyon olarak evinde sinema seyredebileceğini söylediler.” (Yanatma, 2002, s. 50-61) (Turam, 1994, s. 287)¹.

Prof. Mustafa Santur 1938’de tanıştığı “camlı kutu”yu yakından tanımak için 1948 yılında Avrupa gezisine çıkar. Santur, Avrupa’da televizyonu yakından inceleme imkânı bulmuş ve dönüşte Türkiye’de televizyon yayınlarını başlatmak için çalışmalar yapmıştır (Kıvanç, 2002, s. 22-24).

İlk olarak İTÜ Elektrik Fakültesi Dekanlığı’na yazdığı resmi yazıda dünyada gelişen televizyon teknolojisinin Türkiye’de de kullanılması gereğinden bahseden Santur, fakülte içinde kurmayı planladığı televizyon stüdyosu ve gerekli teçhizat konusunda dekanlığa bilgi vermiştir. Fakülte gerekli malzemeleri bütçe sıkıntısı nedeniyle üç grup halinde temin edebilmiştir. Santur, bu sırada Amerika’da eğitimini tamamlayıp dönen Adnan Ataman’a kurmayı planladığı üniversite televizyonundan bahsetmiş ve teknik çalışmaların yürütüldüğü laboratuvarın yönetimini kendisine vermiştir. Ataman, televizyon malzemelerinin getirileceği Hollanda’ya gitmiş, cihazlarla tanışmış ve kullanımını görmüştür. Ardından televizyon malzemelerinin Türkiye’ye getirildiği 1952 tarihi Türkiye’de televizyonun başlangıç yılı olarak kabul edilmiştir (Kıvanç, 2002, s. 22-24) (Sarioğlu & Altun, 2006, s. 116).

Türkiye’de televizyon yayınlarının başlaması için yapılan çalışmalar İTÜ Elektrik Fakültesi binasında üç odada gerçekleştirilmiştir. Fakültedeki televizyon çalışmalarının yürütüldüğü laboratuvarlardan biri stüdyo olmak üzere düzenlenmiştir. Kamera ve telesine kurulduktan sonra gerekli olan antenin yüksek bir yere yerleştirilmesidir fakat o tarihte İstanbul’da televizyon yayını olmadığı için anten ustası bulunamamış, yüksek yerde çalışmaya alışık bir minare ustası bulunmuş ve anten fakülte binasının çatısına yerleştirilmiştir (Kıvanç, 2002, s. 25-27).

Fakülte binasında öğrencilerin televizyon teknolojisini deneyimlemesi amacıyla kurulan laboratuvarlarda çalışmaların ne zaman tamamlanıp televizyon yayınlarının başladığına dair kesin bilgiye sahip olmasak da, konuyla ilgili birbiriyle çelişen açıklamalar mevcuttur. Servet Yanatma, Toplumsal Tarih Dergisi’nde yayınlanan makalesinde yayının başladığı tarih olarak 1952’nin Mart ayını, Mahmut Tali Öngören ise 9 Temmuz 1952’yi

¹ 1942 yılında, Hüseyin Cahit Yalçın, Ahmet Şükrü Esmer, Zekeriya Sertel, Abidin Daver ve Ahmet Emin Yalman’dan kurulu bir gazeteciler heyeti Amerika’ya çağırılmıştır. Ekipten Abidin Daver’in gezi anılarını gazetede yazı dizisi olarak da yayınlanmıştır.

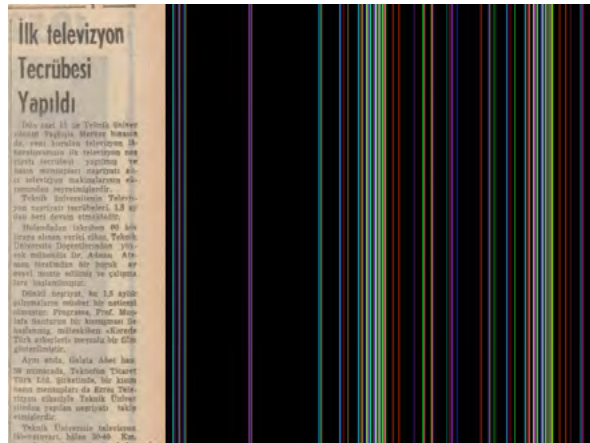
gösterirken, Kasım Yargıcı'nın Haziran 1953'te Adnan Ataman ile yaptığı röportajda bu akşam ilk yayını yapacağız ifadesi yer almaktadır (Sarioğlu & Altun, 2006, s. 117).

Görsel 4. Prof. Dr. Adnan ATAMAN Televizyon vericilerini basına tanıtırken (Yargıcı, 1953, s. 9)

İTÜ TV'nin ilk halka açık yayını Nisan 1952'de basın mensuplarının önünde gerçekleşmiş, İTÜ-TV bayrağı ilk kez o yayında dalgalandırılmıştır. Taşkılla'daki televizyon stüdyosundan yapılan yayının ilk kameramanı; Dr. Adnan Ataman, ilk sunucusu ise; İTÜ radyosunda spikerlik yapan Fatih Pasiner olmuştur. Televizyonun ilk dekoru biri kahverengi, diğeri gri iki perdeden oluşmuştur. İlk yayın günü ekranda Feriha Tunceli, Nebahat Yedibaş, Cevdet Çağla ve Hüseyin Coşar adlı sanatçılar görülmüştür (Kıvanç, 2002, s. 29), (Yanatma, 2002, s. 53).

Görsel 5. İlk Televizyon Deneme Yayını için İsmet İnönü İTÜ'de

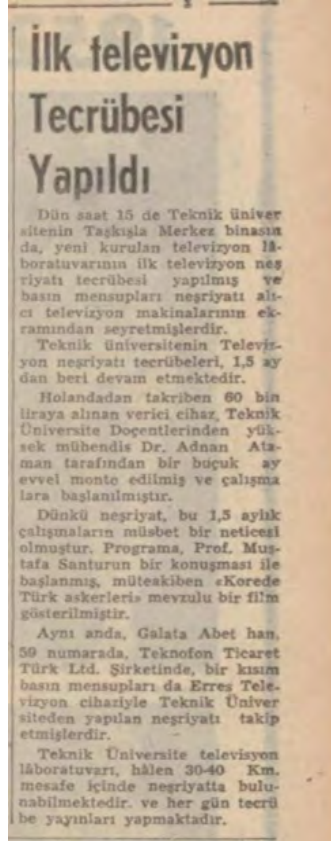
Kaynak: Milliyet, 30 Ocak 1962,

TV’de ilk görülen politikacı 29 Ocak 1962’de İsmet İnönü olmuştur. İnönü’nün ekrandaki ilk sözü: “Konuşsam işitirler mi?” olmuştur².

İTÜ’den yapılan Türkiye’nin bu ilk televizyon yayınının kimler tarafından izlenebildiği ve ne kadar uzağa ulaştığı konusundaki meraklar, o dönemde İstanbul’da televizyon alıcısı olmaması nedeniyle giderilememiştir. Deneme yayınlarının sürdüğü dönemde zaman içinde gerek evlerinde kullanmak gerek satmak amaçlı yurt dışından televizyon alıcısı getirenler, İTÜ-TV yayınlarını ilk izleyenler olmuştur (Kıvanç, 2002: 25-27). Türkiye’de ulusal televizyon yayınları başlamadan önce İstanbul’da yaşayan ve televizyon alıcısına sahibi olan bu bireyler, İTÜ-TV yayınlarına erişme şansını yakalamışlardır. Katılımcılardan Bahadır Sungur, evinde televizyon alıcısı bulunan amcasını ziyaretinde bu yayınlara tanık olmuş ve bu sihirli kutuyu görüp İTÜ-TV’nin yayınlarından haberdar oluşunu şöyle anlatmıştır:

... Köyden İstanbul’a amca ziyaretine gittik. Amcamızda o zamanlar üst düzey bir görevde, tabii televizyon olayı başlayınca evinde alıp da kullananlardan biriydi. Biz tabii ki televizyon olayını ilk orada gördük işte. İnceledik falan daha yayın olmadığı halde amcamın bahsettiği şekliyle İstanbul Teknik Üniversitesi’nin bir test yayınıyla başladığını... Yani açık oturum gibi programlardı ama canlıydı. Yani orada bir öğretim görevlisi, ... O iki saatlik programlarda açık oturum programları, işte yani canlı yayınlardı açık ve net söyleyeyim. Fakat bu kadar müzikal şey falan yoktu. İstanbul tanıtımı yapıyorlardı (Bahadır Sungur).

Görsel 6. İTÜ’ den yapılan Türkiye’nin bu ilk televizyon

Kaynak: 10 Temmuz 1952, Vatan

2 (Özçelik, 2014) (Serim, 2007, s. 33);

İTÜ-TV'nin deneme yayınları sürecince İstanbul'da toplamda on alıcının olduğu; dördü İTÜ'de, üçü bu işle meşgul olan öğretim üyelerinin evlerinde, kalanının da Beyoğlu'nda birkaç mağazanın vitrininde yer aldığı (Yanatma, 2002, s. 52) bu on alıcı ve bir kameranın Türkiye'deki ilk televizyon yayının teçhizatlarını oluşturduğu bilinmektedir (Sarioğlu & Altun, 2006, s. 118).

Görsel 7. İTÜ-TV Yayın Akışı

Kaynak: İTÜ Vakfı Dergisi, Sayı 30, sayfa 17

O dönemde İstanbul genelinde yapılan ilk araştırmalarda toplam yirmiye yakın alıcının olduğu, yayınların haftada bir gün düzenli hale gelmesiyle bu sayının arttığı görülmüştür. Kısıtlı sayıda bulunan televizyon alıcılarının karşısında onlarca seyirci toplanarak yayınları izlemiştir (Kıvanç, 2002, s. 26). Kıvanç o günleri şöyle anlatmaktadır:

“Televizyonu olan evlerde kişi sayısı 20-30’dan aşağı düşmezdi, bunu da unutmayın. Benim annem, eşim gidip komşuda beni seyredelermiş. Televizyon cihazları kanunen Türkiye’ye girince, vitrinlere de kondu. O dükkânların önü tıklım tıklım olurdu: Bugün kahvelerde nasıl seyrediliyorsa, öyle...”

İTÜ-TV'nin ilk yayınları haftada bir kez Cuma günleri 17:00-18:00 arasında yapılmış, ilerleyen haftalarda yayınlar daha da düzene girmiştir. 1953 yılında İTÜ-TV hocaları teknik yönden yayınların kalitesini ölçmek için daha fazla seyredilmenin hesabını yapmaktadırlar. 1954 yılı 24 Aralık günü yayınlanan Vatan Gazetesindeki haberde İstanbul ili içinde yaklaşık otuz televizyon alıcısı olduğu ve izleyicilerin Teknik Üniversite yayınlarını ilgi ile izlediği yazılmıştır (Vatan, 24 Aralık 1954). Yaklaşık bir yıl sonra yayınlanan habere göre ise, İstanbul'daki TV alıcısı toplamı kırkı geçmiştir (İkdam-Gece Postası, 27.09.1955 akt. (Kıvanç, 2002, s. 31).

Görsel 8. İstanbul'daki TV alıcısı sayısı

Kaynak: 11 Şubat 1958, Milliyet

1955 yılında on beş günde bir inen İTU-TV yayın sıklığı, 1956 yılında eskisi gibi haftada bir olarak tekrar düzenlenmiştir (Vatan, 29.10.1956). 1957'de yayınlar yine haftada bir kez Perşembe akşamları saat 17:00-18:00 arasında devam etmiştir. Bu yıl içinde İstanbul'da televizyon alıcısına sahip hane sayısının elli-altmış civarında olduğu bilinmektedir. 1958 yılında üniversitenin Gümüşsuyu'ndaki konferans salonuna bir televizyon alıcısı konmuş ve Taşkışla'daki stüdyodan yapılan yayınların kalabalık bir izleyici kitlesi tarafından izlenmesi sağlanmıştır. Ardından bu imkân basın tarafından duyurulmuş ve İTÜ'nün Gümüşsuyu binasındaki konferans salonuna yerleştirilen TV alıcıları aracılığı ile yayınların izlenebileceği her Cuma saat 17:00-18:00 saatleri arasında salonun herkese açık olduğu ilan edilmiştir (Kıvanç, 2002, s. 27). Milliyet, 07.02.1958; Milliyet, 11.02.1958; (Sarıoğlu & Altun, 2006, s. 119).

Görsel 9. İTÜ'nün Gümüşsuyu binasındaki konferans salonuna yerleştirilen televizyon alıcılarından yayınların izlenebileceği haberi

Kaynak: 7 Şubat 1958, Milliyet

Teknik Üniversite Televizyonu 1960 yılı Mayıs ayında Türkiye'nin karışık gündeminden nasibini almış ve hem İTU-TV hem de İTU radyosu 2 Mayıs 1960 tarihinde polis müdahalesi ile kapatılmıştır (Kıvanç, 2002, s. 39). İTU-TV ve radyosunun bu suskunluğu 27 Mayıs 1960 askeri harekâtının ardından Ekim ayında şartlı³ son bulmuş, 17 Kasım 1960 itibari ile de normal canlı yayınlara yeniden başlamıştır.

Polis tarafından mühürlenmek televizyon çalışmalarını sekteye uğratmış olsa da, yayınlar bir süre sonra eski şekliyle devam etmiştir. O yılların televizyonun İstanbul'daki izleyiciler arasında yaygınlaşmaya başladığı dönemler olduğunu anlatan katılımcılardan Semahat Çelikoyan'ın İTU-TV yayınlarından aklında kalanlar şunlar olmuştur:

3 İTU-TV ve radyonun 27 Mayıs 1960 askeri harekâtı öncesinde mühürlenmesinin ardından altı aya yakın bir süre yayınlar yapılamamıştır. 10 Ekim 1960'da İTU-TV'nin açılmasına "Devrim'le ilgili filmlerin gösterilmesi" şartı ile izin verilmiş ve yayınlar bir süre haber içerikli film ya da programlar şeklinde devam etmiştir (Kıvanç, 2002, s. 39).

1962 yılıydı, arkadaşımın evine hasta ziyaretine gittiğimde odanın bir köşesinde gördüm televizyonu. Televizyonun ne olduğunu biliyordum ama daha önce izleme fırsatım olmamıştı. Açtılar bi baktım ki televizyonda kurbağa görüntüsünden başka bir şey yok... Sonra anladım, üniversite televizyonun belgesel yayınıymış izlediğimiz... Sonra çeşitlendi tabi, her tür programı yaptılar televizyonda.

Aynur Küner de İTU-TV yayınları devam ederken ilk kez karşılaşmış televizyonla, ama o dönemde Ankara’da yaşıyormuş ve yayınlardan haberdar değilmiş:

...1962-63 yıllarında, ortaokuldan arkadaşım ile dışçıye gittik. Dışçinin bekleme salonunda başköşeye yerleştirilmiş bir alet gördük. Arkadaşım bu aletin ne olduğunu ve ne işe yaradığını biliyormuş. Bunun televizyon olduğunu, dışçin Almanya’dan getirdiğini ve yakında bunun içinde adamların konuşacağını söyledi fakat ben o zamanlar bu habere hiç inanmamıştım.

İTÜ-TV’de yayınlardan sorumlu Adnan Ataman’ın, yapılan televizyon yayınlarının sadece teknik üniversite öğrencilerine eğitim verme amacını taşıması ve yayının gerçekleştiği stüdyonun bir laboratuvar olduğunun unutulmaması gerektiğine inandığını söyleyen Halit Kıvanç, Ataman’ın “Buraya sanatçı getirmesek de olur, buradaki çocuklar çıksın, lay lay diye şarkı söyleyinler, fark etmez... Ben hocayım, bu da benim ders malzemem” şeklindeki sözlerini hatırlatarak, hocanın sadece teknik olarak yayınların düzgün olması gerektiğine dair fikrini değiştirmenin zaman aldığını, teknik olarak sorunsuz gerçekleşmesi gereken yayınların içerik olarak da çeşitlenmesi gerektiğini kabul ettirdiklerini ve İTÜ-TV’nin sadece öğrenciler için değil, Türkiye’de gelecek yıllarda yapılacak ulusal televizyon yayınlarında çalışacak televizyoncular için de bir okul olduğuna inandıklarını şu sözleri ile belirtmektedir: “Biz hocayı yumuşattık, şu fikre yönelttik: Burada yetişecek insanlar, yarın öbür gün Türkiye televizyonlarında görev alacaklar, sadece teknik elemanlardan değil, sanatçılardan, sunuculardan da yararlanılması lazım!.. Herkes her şeyi yeni öğreniyordu.” (Bahadır, 2020). İTU-TV’de ilk Show programları bu dönem sonrasında üretilmiştir. Teknik Üniversite Televizyonu’nun ilk Show programını kendi adını taşıyan programı ile Fecri Ebcioğlu üretmiştir. 1963 yılı itibariyle, İTU-TV stüdyosu Taşkışla’dan Maçka’ya taşınmış, izleyici sayısı artmış ve yayınlar daha fazla ilgi çekmiştir. Bu dönemin ünlü Show programı “Büyük Geçit”te Erkan Yolaç, Fatih Pasiner ve Şevket Yücesaz birlikte çalışmışlardı (Kıvanç, 2002, s. 39-40) (Serim, 2007, s. 32).

İTU-TV’nin Türkiye’de televizyonculuk adına gerçekleştirdiği ilklerden birisi de; yaptığı naklen yayınlar olmuştur. Televizyonun teknik ekibinin başını çeken Adnan Ataman hocanın “Türkiye’de ilk kez bir milli futbol maçının damdan televizyonla nakli... Tarihi bir gün...” sözleriyle tarihe geçen olay Türkiye ve Sovyetler Birliği arasında yapılan milli futbol maçdır ve 12 Kasım 1961’de gerçekleşmiştir. 1966 yılında bu sefer naklen verilen Fenerbahçe-Beşiktaş maçındaki ilk ise; yayının sahaya yerleştirilen kameralardan yapılmış olmasıdır. Bu tarihten sonra naklen verilen yayınların çeşitliliği de arttırılmış, bilgi ve güzellik yarışmaları, milli bayramlarda stadyumdaki gösteriler ve Açık Hava Tiyatrosu’ndaki temsiller gibi pek çok yayın naklen seyircilere ulaştırılmıştır (Kıvanç, 2002, s. 46-47).

Türkiye'nin teknik anlamda televizyonla tanışması 1952 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi Televizyonu (İTÜ-TV) ile olsa da, İTÜ-TV İstanbul'da çok sınırlı bir alana yayın yapabildiği. Bu kısıtlı alanda takip edilebilen yayınlardan haberdar olan izleyiciler de pek fazla olamamıştır. Aynur Küner, bir akraba ziyaretinden dönen babasının büyük bir kutunun içinde bir cihaz, uzun bir direk ve antenle eve gelmesi ile televizyon sahibi olmalarını anlatırken, İstanbul'da izlenen televizyon yayınlarının İstanbul Teknik Üniversitesi'nden yapıldığını duyduklarını anlatmıştır. İstanbul'dan yapılan Teknik Üniversite yayınlarından haberdar olan diğer bir katılımcı Nurşen Güllüoğlu, bu yayınlar hakkında bildiklerini anlatmaktadır:

... SES dergileri falan alırdık orada oyuncuların artistlerin evlerini falan gösterirlerdi her birinin başköşesinde birer televizyon, ben ona çok şaşardım ortada televizyon yayını yok bu televizyon neyin nesi acaba bunlara özel yayın yapılıyor mu falan gibi bir düşünce geçerdi kafamdan. Meğerse şeymiş yani haftada bir İstanbul Teknik Üniversitesinde deneme yayını yapıyorlarmış sanırım onu seyrediyorlardı veya bilmiyorum süs olsun diye koyuyorlardı ama bana çok ilginç geliyordu.

Görsel 10. Türkan Şoray yeni yıl televizyon karşısında karşıladı.

Kaynak: Ses Dergisi, 8 Ocak 1972, Türkan Şoray

Görsel 11. Selda Akkor’un evindeki televizyon basına yansımıştır.

Kaynak: Ses Dergisi, 15 Ocak 1972, Selda Akkor

“İTU-TV’nin ilk yayın dönemlerinde programları izlemek isteyenlerin tek şansı üniversitenin Gümüşsuyu binasına yerleştirilen televizyon alıcıları iken, 1964-1968 yılları arasında TV alıcısı satın alabilenler evlerinin çatılarına yerleştirdikleri antenler ile Bulgar, Romen ve Yugoslav televizyonlarının programlarını da izleyebilmişlerdir (Cankaya, 2015, s. 53) (Tuğrul, 1975, s. 142). Bu dönemde ülkedeki televizyon alıcısı sayısının, İstanbul ve çevresinde 3000, Güney bölgelerimizde 4000 civarında olduğu tahmin edilmektedir. İTU- TV’nin 20-30 kilometre olan yayın alanı sayesinde Şile, Yalova ve Bursa’ya kadar olan alanda televizyon alıcısına sahip olanlar İTU-TV deneme yayınlarını izleyebilmişlerdir. 25 Kasım 1964 tarihli Hürriyet gazetesindeki habere göre; 60’lı yılların ortalarında televizyon alıcısı sayısı beş bin izleyici sayısı ise yaklaşık on bin iken, bu sayının 1970 yılında on bin alıcı ve elli-altmış bin televizyon seyircisine ulaşacağı tahmin edilmektedir (Serim, 2007, s. 34).

1964 yılı, ülkede radyo ve televizyon yayıncılığı alanında kurumsallaşmanın da yaşandığı dönemi temsil etmektedir. 27 Mayıs 1960 Darbesi’nin sonrasında hazırlanan 1961 Anayasası’nda düzenlemesi kararlaştırılan radyo ve televizyon yayınları için, 121. Madde’ de Demokrat Parti (DP) döneminde radyoların propaganda amaçlı kullanımını da işaret ederek, radyonun tarafsızlığının anayasanın teminatı altına alınması istenmiş, radyo ve televizyon hizmetinin kamu kuruluşu biçiminde örgütlenmesi öngörülmüştür. Yayınları düzenleyecek kurumun “özerklik” ve “ tarafsızlık” niteliklerini taşıması ve “kültür ve eğitime yardımcı olması” görevi yüklenmektedir. 1961 Anayasası’nın 121. maddesinde öngörülen TRT Kanunu, 59 sayılı TRT Yasası adıyla 1 Mayıs tarihinde çıkarılmıştır (Cankaya, 2015, s. 57-61) . 1968 tüm dünyada öğrenci hareketlerinin yaşandığı bir yıl olmuştur. Tarihe 68 Kuşağı olarak geçen bu hareketin Türkiye’deki yansıması sosyalist üniversite öğrencilerinin Ankara, İstanbul’daki üniversitelerde yaptıkları boykotlar olmuştur. Kapitalizmi sömürü düzeni olarak görenler, sosyalist bir devrim düşüncesiyle hareket etmişlerdir⁴.

4 68 Öğrenci Hareketi

1969 yılına gelindiğinde televizyon alıcısı ve televizyon kurulumu için olmazsa olmaz aracı antenlerin beyaz eşya ve ev gereçleri gibi çekiliş ve eşya piyngosuyla dağıtımına dair reklamların (Milliyet, 9 Haziran 1969) gazetelerde yer almasının da etkisi ile (Rasimoğlu İlikan, 2013, s. 108) televizyonun kurulmasının desteklenmesini kapitalizm yanlılığı olarak açıklayan ve televizyon yayınlarını kapitalistlerin eğlencesi olarak gören gençler, İTU-TV stüdyosunu 6 Haziran 1969 akşamı yayın sırasında basmışlardır (Serim, 2007, s. 34-35) (“Bazı Gençler Televizyon Bastılar” Milliyet, 8 Haziran 1969 s. 3) (Rasimoğlu İlikan, 2013, s. 108). Yayında olan program aniden sonlandırılmış, ardından İTU-TV yayınlarına 1970 yılı mart ayına kadar ara verilmiştir.

Türkiye’de televizyon yayınlarında pek çok ilkin gerçekleştirildiği İTÜ-TV, 24.12.1963 tarih ve 359 sayılı yasada⁵ Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu’nun (TRT) radyo ve televizyon yayınlarının tekeline sahip olmasının ardından 1971’de TRT ile protokol yapmış, stüdyosunu ve cihazlarını kuruma devrederek yayınlarına son vermiştir (Yanatma, 2002, s. 56-59) (Serim, 2007, s. 35). 12 Mart 1971 askeri muhtırasıyla İTU-TV’nin, TRT’ye devrinin ardından TRT İstanbul Televizyonu adı altında uzun yıllar program yapımı ve yayınlar devam etmiştir. İTU-TV’de TRT İstanbul Televizyonu adını almadan önce Dormen Tiyatrosu, Avni Dilligil Tiyatrosu, İstanbul Şehir Tiyatrosu, Oraloğlu Tiyatrosu, Gazenfer Özcan-Gönül Ülkü Tiyatrosu, Gen-Ar, Gülriz Sururi - Engin Cezzar Tiyatrosu sanatçıları tiyatro oyunları oynamış, Halit Kıvanç, Fecri Ebcioğlu ve Erkan Yolaç’ın sunduğu müzik- eğlence programları ve yarışmalar, klasik müzik, bale, halk müziği, sanat müziği programları, bilgi yarışmaları, Özdemir Asaf’la haftalık sohbetler, meteorolog Ali Esin ile ilk hava tahmin sohbetleri, Sabahattin Eyüboğlu’nun Hitit Güneşi belgeseli, İngilizce dil dersleri gibi pek çok çeşitli program hazırlanmış ve sunulmuştur⁶. Yayınların çeşitlendiği ve izlenme oranının arttığı bu dönemde İTU-TV’de program yapmayı sürdüren Halit Kıvanç’ın Tele-spor adlı programına Türkiye Liselerarası Hafif Batı müziği Yarışması birincisi Fen lisesi davet edilmiş, yarışma ödülü olarak plakları yapılacak grubun televizyondan da tanıtımı yapılmıştır (Milliyet, 16 Mart 1968).

Görsel 11. İTU-TV’de yayınlanan Halit Kıvanç’ın Tele-sporadlı programına Türkiye Liselerarası Hafif Batı müziği Yarışması birincisi Fen lisesi davet edilmiştir.

Kaynak: 16 Mart 1968, Milliyet

5 <https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/.../kanuntbmmc05501568.pdf>

6 (Özçelik, 2014); (Serim, 2007, s. 35)

Sonuç ve Tartışma

Everett M. Rogers’ın “Yeniliklerin Yayılması” teorisi çerçevesinde Türkiye’de radyo dinleyicisinden televizyon izleyicisi olma yolunda televizyon teknolojisinin benimsenme sürecine ışık tutmayı amaçlayan bu çalışma sonunda; İTU-TV yayınlarının Türkiye’de televizyonu beklenen bir araca dönüştürdüğü, İTÜ-TV yayınlarının hem çalışanlar ve ekrana çıkan sanatçılar, hem de izleyiciler için eğitim niteliğinde olduğu ortaya çıkmıştır. Türkiye’de 1927 yılında radyo teknolojisi ile tanışan dinleyiciler, dünyada televizyon teknolojisinin kullanılmaya başlanması ile televizyonu merakla beklemişlerdir.

Türkiye’de radyo günlük hayatın rutinlerine girdikten sonra birçok radyo dinleyicisi özellikle yurt dışındaki televizyon deneyiminin basında yer alması ile bu sihirli aracın izlenebilir versiyonu için sabırsızlanmışlardır. TV izleyicisi/sahibi olmaya karar verme yolunda bireyler, televizyon teknolojisini benimsemeye veya reddetmeye karar vermişlerdir.

Bu Rogers’ın yeniliklerin yayılma süreçlerini açıklaması ile paralel gitmektedir. Teknolojinin yayılması sırasında teknolojiye karşı direnç ya da istek, toplumsal adaptasyonun basamaklarıdır. Türkiye’deki televizyon deneyimi için bu süreçte İTU-TV yayınları tetikleyici nitelik taşımıştır. Bu aynı zamanda bireylerin evlerine televizyon alıcısı alıp almama konusunda da karar verme sürecini açıklamaktadır. Çalışmada; bireylerin bazen televizyon teknolojisini benimsemeye veya reddetmeye karar verdikleri, bu kararlarının ekonomik ve sosyal durumlarına, inançlarına veya diğer durumlarına göre değişebileceği ortaya konmuştur.

Radyo; teknolojik olarak televizyonun öncüsüdür ve bu deneyime sahip radyo dinleyicileri Türkiye’de televizyon deneyiminden önce radyo ile yaşadıkları sayesinde teknolojiye dair bir ön sosyal adım atmış durumdadırlar. Türkiye’de hem radyo dinleyicisi olmak, hem de İTÜ-TV yayınlarına ulaşmış olmak ulusal televizyon yayınları için beklentiyi tetiklemiştir. Radyo teknolojisinden televizyon yayınlarını deneyimlemeye kadar geçen sürede Türkiye’nin, televizyona dair öğrenecek çok şeyi olduğu ve İTÜ-TV’nin bu amaca hizmet ettiği görülmüştür. Bireylerin radyo dinleyici olarak hali hazırda edindikleri deneyim ile televizyon izleyicisi olma yolunda kat edilen süreç, televizyondan haberdar olma, bu teknolojiyi anlama, deneme-deneyimleme ve bu teknolojiye sahip olma ile sonuçlanmakta, bu durum Everett M. Rogers’ın teknolojinin benimsenme basamakları ile açıklanabilmektedir.

Kaynaklar

Bahadır, O. (2020, Ekim 22). Sarkaç. 24 02, 2022 tarihinde Sarkaç Bilim Akademisi: <https://sarkac.org/2020/10/turkiyede-televizyon-yayininin-baslamasi-itutv/> adresinden alındı.

Bengi, D. (2021, Haziran 11). İST Dergi. Aralık 20, 2021 tarihinde İST Dergi Web Sitesi: <https://www.istdergi.com/tarih-belge/turkiyenin-ilk-televizyonu-itu-tv> adresinden alındı.

Cankaya, Ö. (2015). Bir Kitle İletişim Kurumunun Tarihi TRT 1927-2000. İstanbul: İmge Kitabevi.

Easley, D., & Kleinberg, J. (2010). *Networks, Crowds, and Markets: Reasoning about a Highly Connected World*. Cambridge: Cambridge University Press. Aralık 1, 2021 tarihinde <https://www.cs.cornell.edu/home/kleinber/networks-book/> adresinden alındı.

Erdoğan, Y., & Sorak, Ö. F. (Yönetenler). (2001). *Vizontele* [Sinema Filmi].

Güngör, E. (2017). 1950'ler Türkiye'sinde Modernleşme ve Gündelik Hayat Değişimlerine Sinema Üzerinde Bakmak:İstanbul Geceleri Filmi. *Abant Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 2(3), 94-112. Aralık 21, 2021 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/pub/akader/issue/29964/323256> adresinden alındı.

Gürçay, E. (2019, Kasım 21). Gürçay, E. (2019, Kasım 21). Radyolu günler: Geçmiş, Türkiye'deki tarihi ve Açık Radyo. 21 Aralık 2021 tarihinde Açık Radyo: <https://acikradyo.com.tr/babilden-sonra/radyolu-gunler-gecmisi-turkiyedeki-tarihi-ve-acik-radyo> adresinden alındı. Aralık 20, 2021 tarihinde Açık Radyo Web Sitesi: <https://acikradyo.com.tr/babilden-sonra/radyolu-gunler-gecmisi-turkiyedeki-tarihi-ve-acik-radyo> adresinden alındı.

İlaslan, S. (2014). *Türkiye'de Televizyon Yayıncılığının Kuruluşu: TRT ve Kamu Hizmeti Etrafındaki Mücadeleler 1960-1980*. Doktora Tezi.

Kahraman, H. B. (2015, Kasım 6). *Sabah*. Kasım 30, 2015 tarihinde *Sabah Gazetesi* Web Sitesi: <https://www.sabah.com.tr/yazarlar/kitap/kahraman/2015/11/06/turkiyenin-1950li-yillari> adresinden alındı.

Kıvanç, H. (2002). *Telesafir Bizde TV Böyle Başladı*. İstanbul: Remzi kitabevi.

Özçelik, E. (Yöneten). (2014). *Beyaz Cam Belgeseli 1. Bölüm Sihirli Kutu* [Sinema Filmi].

Rasimoğlu, C. G. (2013). *Türkiye'de Televizyon Yayıncılığının Başlangıcı ve Yazılı Basındaki Yansımaları (1968- 1970)*". *Global Media Journal Turkish Edition*, 7(4), 97-117.

Rogers, E. M. (1971). *Social Structure and Social Change*. *American Behavioral Scientist*, 14(5), 767-782.

Rogers, E. M. (1971). *Social Structure and Social Change*. *American Behavioral Scientist*, 14(5), 767-782. doi:<https://doi.org/10.1177/000276427101400508>

Rogers, E. M. (1983). *Diffusion of Innovations*. New York: The Free Press.

Rogers, E. M. (1995). *Diffusion of Innovations*. New York: The Free Press.

Rogers, E. M. (2002). *Diffusion of preventive innovations*. *Addictive Behaviors*, 989 – 993.

Rogers, E. M., & Shoemaker, F. F. (1971). *Communication of Innovations: A Cross-Cultural Approach*. New York: Free Press.

Rogers, E. M., & Singhal, A. (2019). *Diffusion of innovations*. D. W. Stacks, M. B. Salwen, & K. C. Eichhorn içinde, *An Integrated Approach To Communication Theory and Research* (s. 3-15). New York: Routhledge. doi:10.4324/9780203710753.

Ronghuai Huang, J. M. (2019). Educational Technology: A Primer for the 21st Century. Switzerland: Springer Nature Singapore Pte Ltd.

Sarioğlu, C., & Altun, Ş. (2006). Türk Popüler Tarihinde İlkler. İstanbul: Alfa Yayınları.

Scott, R. O. (1989). Mass Media: A Bricolage of Paradigms. S. S. King içinde, Human Communication as a Field of Study: Selected Contemporary Views (s. 57-87). Albany: SUNY Press.

Serim, Ö. (2007). Türk Televizyon Tarihi. İstanbul: Epsilon.

Tuğrul, S. (1975). Timur, T. (2003). Türkiye’de Çok Partili Hayata Geçiş. Ankara: İmge Kitabevi. Turam, Emir. 1994. Medyanın Siyasi Hayat Etkileri. İstanbul: İrfan Yayıncılık. Tuğrul, S. (1975). Türkiye’de Televizyon ve Radyo Olayları. İstanbul: Koza Yayınları.

Turam, E. (1994). Medyanın Siyasi Hayat Etkileri. İstanbul: İrfan Yayıncılık.

Yanatma, S. (2002). Türkiye’de Televizyon Yayınlarının Başlaması ve Gelişimi: İTU-TV. Toplumsal Tarih, 50-61. Aralık 1, 2015 tarihinde İstanbul teknik Üniversitesi: ninova. itu.edu.tr/tr/dersler/guzel-sanatlar/3918/snt-105/ekkaynaklar?g395745 adresinden alındı

Yargıcı, K. (1953). “Türkiye’de İlk Televizyon. 20. Asır(44), 9-34.

Gazete Haberleri

Gelin Evi, 15 Ocak 1972, Ses Dergisi.

Hem Ses Dinleniyor Hem Manzara Seyrediliyor, 8 Mayıs 1935, Akşam.

İlk Televizyon Deneme Yayını için İsmet İnönü İTU’de, 30 Ocak 1962, Milliyet.

İlk Televizyon tecrübesi yapıldı, 10 Temmuz 1952, Vatan.

İstanbul caddelerine televizyon yerleştiriliyor, 7 Şubat 1958, Milliyet.

İstanbul’da 300 televizyon cihazı var, 11 Şubat 1958, Milliyet.

Kazananlar Radyo ve TV ye davet edildiler, 16 Mart 1968, Milliyet.

Radyo gibi..., 22 Ekim 1931, Akşam.

Televizyon iptilası başlıyor. 1 Haziran 1955, Hürriyet.

Yeni yılı TV başında karşıladı, 8 Ocak 1972, Ses Dergisi.

Yerli Mallar Sergisi. (1937, 22 07). Cumhuriyet.

Destekleyen Kurum/Kuruluşlar: Herhangi bir kurum/kuruluştan destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması: Herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.